

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 16699/2022
28.12.2022. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Добриле Страјина, председника већа, Гордане Комненић, Драгане Миросављевић, Мирјане Андријашевић и Споменке Зарић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Немања Кузовић, адвокат из ..., против тужене Републике Србије, Привредни суд у Београду, који заступа Државно правобранилаштво, Београд, ради накнаде штете, одлучујући о ревизији тужене изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гжрр 100/22 од 06.07.2022. године, у седници одржаној 28.12.2022. године, донео је

ПРЕСУДУ

ДОЗВОЉАВА СЕ одлучивање о посебној ревизији тужене изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гжрр 100/22 од 06.07.2022. године.

ПРЕИНАЧУЈУ СЕ: пресуда Апелационог суда у Београду Гжрр 100/22 од 06.07.2022. године и пресуда Првог основног суда у Београду Прр1 7/2020 од 01.02.2022. године, тако што се **ОДБИЈА**, као неоснован, тужбени захтев тужиоца којим је тражио да суд тужену обавезе да му због повреде права на суђење у разумном року на име накнаде имовинске штете исплати износ од 575.784,99 динара, са законском затезном каматом од 14.02.2020. године до исплате и **ОДБИЈА** захтев тужиоца за накнаду трошкова парничног поступка.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужилац да туженој накнади трошкове целог поступка од 54.000,00 динара, у року од 15 дана од дана пријема преписа пресуде.

Образложење

Пресудом Првог основног суда у Београду Прр1 7/2020 од 01.02.2022. године, ставом првим изреке, усвојен је тужбени захтев тужиоца, па је тужена обавезана да му због повреде права на суђење у разумном року, на име накнаде имовинске штете исплати износ од 575.784,99 динара, са законском затезном каматом од 14.02.2020. године до исплате. Ставом другим изреке, обавезана је тужена да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка у износу од 72.000,00 динара, са законском затезном каматом почев од дана наступања услова за извршење, до исплате.

Апелациони суд у Београду је, пресудом Гжрр 100/22 од 06.07.2022. године, потврдио пресуду Првог основног суда у Београду Прр1 7/2020 од 01.02.2022. године, у ставу првом изреке и одбио, као неосновану, жалбу тужене у наведеном делу. Ставом другим изреке, преиначено је решење о трошковима поступка садржано у ставу другом

изреке пресуде Првог основног суда у Београду Прр1 7/2020 од 01.02.2022. године, тако што је обавезана тужена да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка у износу од 45.000,00 динара, са законском затезном каматом почев од дана извршности до исплате. Ставом трећим изреке, одбијени су захтеви парничних странака за накнаду трошкова другостепеног поступка, као неосновани.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужена је изјавила благовремену ревизију због битне повреде одредаба парничног поступка, погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања и погрешне примене материјалног права, са предлогом да се о ревизији одлучи као изузетно дозвољеној у смислу одредбе члана 404. Закона о парничном поступку, ради уједначавања судске праксе.

Одредбом члана 404. став 1. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, бр. 72/11... 18/20), прописано је да је ревизија изузетно дозвољена због погрешне примене материјалног права и против другостепене пресуде која се не би могла да побија ревизијом ако је, по оцени Врховног касационог суда, потребно да се размотре правна питања од општег интереса или правна питања у интересу равноправности грађана, ради уједначавања судске праксе или новог тумачења права (посебна ревизија).

По оцени Врховног касационог суда, у конкретном случају је потребно уједначавање судске праксе о одговорности Републике Србије за накнаду материјалне штете настале због неизвршења правноснажних судских одлука у поступку стечаја вођеним на стечајним дужником са већинским друштвеним или државним капиталом.

Из тога разлога, Врховни касациони суд је, применом одредбе члана 404. став 2. Закона о парничном поступку, одлучио као у ставу првом изреке.

Врховни касациони суд је испитао побијану пресуду, применом одредбе члана 408. Закона о парничном поступку и утврдио да је ревизија тужене основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности, а ревизијом се не указује на неку другу битну повреду прописану одредбом члана 407. став 1. тачка 2. и 3. истог Закона.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је био запослен у „Индустирији котрљајућих лежајева“ а.д. Београд. У поступку стечаја наведеног привредног друштва који се води пред Привредним судом у Београду Ст 4155/10, пријавио је потраживање из радног односа, по пријави ... од 04.02.2017. године, па му је у том поступку признато потраживање у трећем исплатном реду у износу од 575.784,99 динара. У поступку стечаја није вршена исплата поверилаца трећег исплатног реда због непостојања средстава у стечајној маси из којих би могла да се изврши исплата тих потраживања. Правноснажним решењем Привредног суда у Београду Р4 Ст 2183/18 од 30.10.2018. године, усвојен је приговор предлагача, овде тужиоца, и утврђено да му је у поступку који се води пред Привредним судом у Београду Ст 4155/10 повређено право на суђење у разумном року. Предузеће, послодавац тужиоца „Индустирија котрљајућих лежајева“ (ИКЛ), први пут је регистровано у судском регистру 08.07.1948. године, а његов оснивач је била Влада ФНРЈ. Почев од 1989. године, ускладило је своју правну форму са тада важећим Законом о предузећима и организовало се као предузеће са потпуном

одговорношћу. Потом је од 1991. године, ИКЛ организован као деоничарско друштво, а почев од 04.10.2002. године, као акционарско друштво. Приватизован је по Закону о својинској трансформацији до краја 1999. године, тако што је поступак својинске трансформације окончан решењем Министарства привреде од 15.11.2001. године, па је држави, у периоду када је ИКЛ био организован као акционарско друштво, припадало 41,5% од укупног броја акција које су продате на берзи 29.07.2005. године. На дан отварања стечајног поступка над ИКЛ-ом а.д. Београд 22.10.2010. године, у власништву акционарског фонда је било 16.274 акције, што представља 0,55% од укупног броја акција. Решењем Владе РС од 07.02.2002. године, објављеним у „Службеном гласнику РС“, бр. 7/01 од 11.02.2002. године, на основу члана 3. и 3-а Уредбе о престанку важења Уредбе о обавезној производњи одређених производа, суспендовани су сви органи ДД ИКЛ Београд, па је Влада именовала одбор који ће обављати функцију суспендованих органа управљања и вршиоца дужности директора који ће обављати функцију суспендованог пословног органа.

Код овако утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су тужбени захтев тужиоца усвојили применом одредбе члана 3, 4, 22. став 2, 31. и 32. Закона о заштити права на суђење у разумном року у вези одредби члана 21. став 1, члана 32. и 58. став 1. Устава Републике Србије, јер су закључили да је у конкретном случају, послодавац тужиоца, без обзира на структуру капитала, био институционално завистан од државе и да се због тога немогућност наплате признатог потраживања из радног односа из стечајне масе предузећа може да доведе у везу са контролом државе над тужиоцевим послодавцем и утврђеном повредом права на суђење у разумном року, тим пре што се мешање у привредно пословање, преко постављених органа управљања, засновано на прописима који су, пре отварања стечаја, одлуком Уставног суда оглашени неуставним.

По оцени Врховног касационог суда, нижестепени судови су погрешно применили материјално право.

Одредбом члана 31. став 1. Закона о заштити права на суђење у разумном року („Службени гласник РС“, бр. 40/2015), прописано је да странка може да поднесе тужбу против Републике Србије за накнаду имовинске штете изазване повредом права на суђење у разумном року у року од једне године од дана када је стекла право на правично задовољење. Одговорност Републике Србије за имовинску штету изазвану повредом права на суђење у разумном року је објективно (став 3).

Република Србија одговара за материјалну штету насталу због потпуног или делимичног неизвршења правноснажних и извршних судских одлука, односно у стечају утврђених потраживања запослених из радног односа која су, без њихове кривице, остала неизвршена и у поступку стечаја вођени над стечајним дужником за већинским друштвеним или државним капиталом, уз услов да је претходно утврђена повреда права на суђење у разумном року на основу Закључка усвојеног на седници Грађанског одељења Врховног касационог суда одржаној 02.11.2018. године.

У конкретном случају, тужиоцу је правноснажним решењем Привредног суда у Београду Р4 Ст 2183/18 од 30.10.2018. године, утврђена повреда права на суђење у разумном року у предмету Привредног суда у Београду Ст 4155/2010, а тај стечајни поступак је отворен решењем Привредног суда у Београду Ст 4155/10 од 22.10.2010. године, над предузећем „Индустрија котрљајућих лежајева“ а.д. Београд, које је, у том

моменту, било у већинском приватном капиталу, са уделом државе од 0,55% укупног броја акција. Одговорност Републике Србије за материјалну штету која је за извршног повериоца настала услед немогућности наплате његовог потраживања које је било утврђено правноснажном одлуком суда било признато у стечајном поступку, постоји када је извршни дужник предузеће са већинским друштвеним или државним капиталом због тога што је Република Србија, донетим законима и њиховим изменама и допунама, континуирано вршила продужење утврђених рокова за приватизацију, што је објективно онемогућило благовремено и делотворно намирење потраживања према субјекту приватизације са већинским друштвеним и државним капиталом. Тако је први Закон о приватизацији, односно Закон о својинској трансформацији („Службени гласник РС“, бр. 32/97), у више наврата мењан, а одредбом члана 20ж став 1. Закона о приватизацији („Службени гласник РС“, бр. 123/2007) је прописано да се од дана доношења одлуке о реструктурирању до дана доношења одлуке о окончању реструктурирања не може против субјекта приватизације, односно над његовом имовином, одредити или спровести принудно извршење, нити било која мера поступка извршења ради намирења потраживања. Због тога што је законским решењем објективно онемогућила извршење судских одлука којима су запосленима била призната и досуђена потраживања из радног односа према послодавцу са већинским друштвеним, односно државним капиталом, Република Србија је објективно одговорна за штету коју су они претрпели. Међутим, овде то није случај, пошто је ИКЛ располагао већинским друштвеним капиталом до 28.12.1999. године, а након тога је поступак својинске трансформације – приватизације, окончан решењем надлежног министарства од 15.11.2011. године. Потраживање тужиоца датира из периода од 2003. – 2005. године када за обављени рад у фабрици није примао зараду, а у том периоду је држава имала мањински удео у капиталу друштва од 41,50%. Не постоји узрочно-последична веза између деловања Републике Србије, у смислу донетих закона којима су продужавани утврђени рокови за приватизацију и онемогућавање извршења судских одлука ради намирења потраживања у односу на субјект приватизације, пошто се они не односе на стечајног дужника – послодавца тужиоца, који је приватизован пре измене Закона о приватизацији. Због тога је тужбени захтев тужиоца неоснован.

Из изложених разлога, Врховни касациони суд је одлуку као у ставу другом изреке донео применом одредбе члана 416. став 1. Закона о парничном поступку.

Одлуку о трошковима целог поступка, Врховни касациони суд је донео применом одредбе члана 165. став 2. Закона о парничном поступку. Туженој су признати трошкови које је имала ради вођења ове парнице, на име ангажовања свог правобранилаштва за састав одговора на тужбу и једног поднеска по 9.000,00 динара, састав жалбе и ревизије по 18.000,00 динара, на основу одредбе члана 153. став 1, 154. и 162. Закона о парничном поступку, а применом важеће Адвокатске тарифе.

Из тог разлога, Врховни касациони суд је одлучио као у ставу трећем изреке.

**Председник већа – судија
Добрила Страјина, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић